1/ Úvod

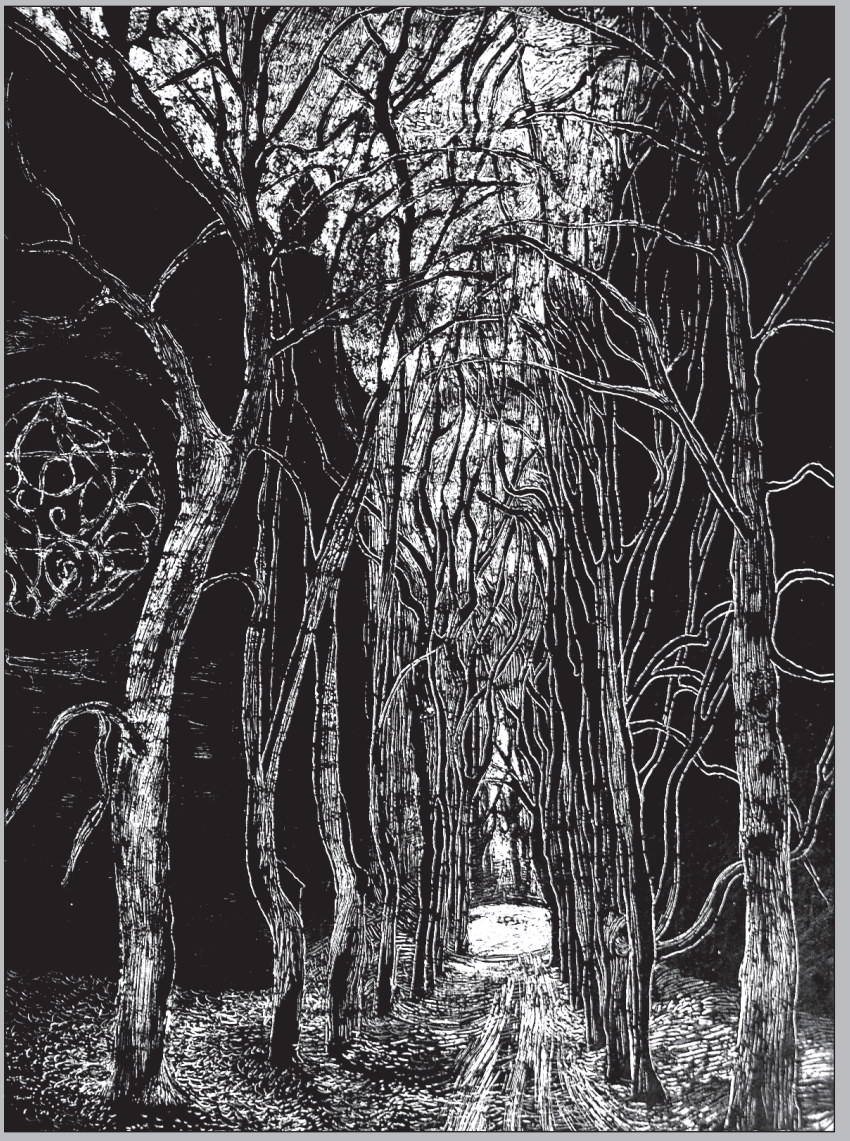

Alej
Nejprostší architektonický čin je ve všech myslitelných podobách inspirací a měřítkem všech následujících intervencí. Stíny stromů podél obnovené cesty, květy, plody, přirozená architektonika a rytmus, opakovatelnost bez nároků originality, ztělesněný čas. To vše činí každého, kdo zasadil alej, aniž se jí mohl dožít, úctyhodným architektem.
Michal Šiška, Malé věci v krajině

Impulzem ke vzniku této knihy byl dokumentární film „Aleje jako součást naší krajiny", který přišel na svět pod režisérským vedením Ljuby Václavové v roce 2007 a na kterém jsme měli to štěstí spolupracovat. Ve dvaceti minutách však nelze tak důležité téma vyčerpat – naopak, otevřelo se před námi mnoho otázek, na které se dodnes snažíme nalézat odpovědi.

Stále častěji jsme nuceni argumentovat, ze všech stran přicházejí dotazy: Proč zachovávat aleje? Nejsou příliš nebezpečné? Je důležitý jejich kulturní a historický odkaz? Co znamenají pro paměť krajiny? Je v současném rychlém světě možná symbióza automobilů a stromů podél silnic? Jaký význam mají aleje v době, kdy z velké části nepotřebujeme jejich plody, poutníci nevyužívají jejich stínu a již dávno neslouží válečníkům k navigaci? Následující text se snaží na tyto a další otázky přinést odpovědi. Naším cílem nebylo uvést vyčerpávající seznam „dochovaných a zmizelých" alejí či stromořadí, spíše jsme chtěli poukázat na souvislosti a vrátit se ke kořenům – ke zrodu alejí v minulosti. A také mluvit o jejich současnosti i budoucnosti, neboť jsme přesvědčeni, že jsou nejen cenným dědictvím, ale i důležitou součástí bytí každého z nás. Neboť s fenoménem alejí se setkává každý člověk fyzicky, zcela hmatatelně od narození: aleje nás provázejí již od dětského pohledu do korun stromů při jízdě naším prvním dopravním prostředkem – kočárkem, a to v městském i venkovském prostředí.

Kniha pouze otevírá témata jednotlivých míst, ta jsou pak těmi pravými nositeli příběhů, které můžete odkrýt jen za pomoci studia (teoretického i praktického) míst samotných. Taktéž je za potřebí fantazie, jejíž uzdu jsme si ale na těchto stránkách nemohli dovolit zcela popustit. Pokud tedy budete chtít slyšet skutečně úplné vyprávění o alejích, musíte se vydat hlouběji. Aleje jsou neodmyslitelně spojené s krajinou, majetkovými poměry, politikou, financemi, kulturou i samotnými Bohy. V následujícím textu se vám otevře jen výsek z uvedeného, jen vrchní slupka. A nám nezbývá než si přát, aby vás vaše zvědavost dovedla dále do hlubších vrstev poznání. Předkládáme příběh s otevřeným koncem, jejž nerozlouskne jako v antickém divadle *deus ex machina*, ale jehož osud je i nadále v lidských rukách.

Doufáme, že tato kniha bude nejen pokračováním otevřené debaty o alejích a stromořadích, ale i pobídnutím k jejich ochraně, obnově a novému smysluplnému zakládání.